

finir (kmen přítomný: nous finiss-ons)

je finissais	[ʒəfinisɛ]	nous finissions	[nuʁfinisjɔ̃]
tu finissais	[tufinisɛ]	vous finissiez	[vuʁfinisjɛ]
il finissait	[ilfinisɛ]	ils finissaient	[ilfinisɛ]

Odlisňný kmen má imperfektum slovesa être:

j'étais	[ʒɛtɛ]	nous étions	[nuʒɛtjɔ̃]
tu étais	[tʁɛtɛ]	vous étiez	[vuʒɛtjɛ]
il était	[ilɛtɛ]	ils étaient	[ilɛtɛ]

Pozn. 1. Celé jedn. číslo a 3. os. čísla množného mají ve výslovnosti stejnou koncovku, tj. [ɛ] (otevřeně).

2. Užívání imperfekta viz 258.

224 PŘÍČESTÍ PŘÍTOMNÉ

Tvoří se u všech sloves od téhož základu jako imperfektum, tj. od kmeny přítomného, a to koncovkou **-ant**; např.:

trouver:	nous trouvons	—	trouvant
finir:	nous finissons	—	finissant

Odlisňně se tvoří tato příčestí: être — **étant**, avoir — **ayant** [ejã], savoir — **sachant**.

Pozn. Užívání příčestí přít. viz 248.

225 KONJUNKTIV PŘÍTOMNÝ

Tvoří se ze základu, který dostaneme, oddělíme-li koncovku **-ent** 3. os. množného čísla přítomného času oznamovacího způsobu. Koncovky konjunktivu přítomného: **-e, -es, -e; -ions, -iez, -ent**.

trouver

que je trouve	que nous trouvions
que tu trouves	que vous trouviez
qu'il trouve	qu'ils trouvent

finir

que je finisse	que nous finissions
que tu finisses	que vous finissiez
qu'il finisse	qu'ils finissent

U sloves, která mají v přítomném čase oznamovacího způsobu vlivem přízvuku střídání kmenové samohlásky, platí toto střídání i v konjunktivu, tj. v 1. a 2. os. množ. čísla je jiná samohláska než v ostatních tvarech, utvořených pravidelně od 3. os. množ. čísla. Týká se to těchto nepravidelných sloves:

acquérir: que j'acquière, que nous acquérions
asseoir: que j'asseye (bez střídání kmenové samohlásky)

nebo: que j'assoie, que nous assoyions

croire: que je croie, que nous croyions

envoyer: que j'envoie, que nous envoyions

fuir: que je fuie, que nous fuyions

traire: que je traite, que nous trayions

voir: que je voie, que nous voyions

boire: que je boive, que nous buvions

devoir: que je doive, que nous devions

recevoir: que je reçoive, que nous recevions

mourir: que je meure, que nous mourions

mouvoir: que je meuve, que nous mouvions

prendre: que je prenne, que nous prenions

tenir: que je tienne, que nous tenions

venir: que je vienne, que nous venions

Střídání kmenové samohlásky se vyskytuje také u některých sloves 1. třídy, např. **lever:** que je lève, que nous levions. (Další příklady viz 229 n.)

Ke změnám kmene dochází v konjunktivu též u sloves:

aller: que j'**aille**, que nous **allions**

falloir: qu'il **faill**e

valoir: que je **vaille**, que nous **valions**

vouloir: que je **veuille**, que nous **voulions**

Od odlišného základu se tvoří konjunktiv u těchto sloves: **faire:** que je **fasse**; **pouvoir:** que je **puisse**; **savoir:** que je **sache**. – Slovesa **être** a **avoir** mají v konjunktivu zvláštní tvary, lišící se i koncovkami od ostatních sloves:

être:	que je sois , que tu sois , qu'il soit
	que nous soyons , que vous soyez , qu'ils soient
avoir:	que j' aie , que tu aies , qu'il ait
	que nous ayons , que vous ayez , qu'ils aient

Pozn. 1. Před tvary konjunktivu klademe **que** – slůvko, které se před ním nejčastěji vyskytuje jako spojka, část spojkového soustloví nebo částice.

2. U všech sloves s výjimkou **avoir**, **être**, **faire**, **pouvoir**, **savoir** má 1. a 2. os. množ. čísla též tvar v konj. přít. jako v imperfektu ozn. způsobu, např. **nous croyions mysteli jsm**e, **que nous croyions dbychom mysteli**; **vous preniez brati jste**, **que vous preniez dbyste brati**.

3. U všech sloves s výjimkou **aller**, **avoir**, **être**, **faire**, **pouvoir**, **savoir**, **valoir**, **vouloir** má 3. os. mn. č. přít. času též tvar v konj. a v ozn. způsobu: (**qu**)**'ils finissent**, (**qu**)**'ils viennent**.

4. U sloves, která mají střídání kmenové samohlásky, stačí si zapamatovat 1. os. jedn. čísla a 1. os. čísla množného, čímž jsou dány všechny ostatní tvary: **que je recoi**ve (que tu recoives, qu'**'il recoi**ve, qu'**'ils recoi**vent), **que nous recei**vs (que vous receivez).

226 KONJUNKTIV IMPERFEKTA

Tvoří se z jednoduchého perfekta. Prakticky je možno vycházet ze 3. os. jedn. čísla, kde se tvary jednoduchého perfekta a konjunktivu imperfekta vyslovují stejně; pravopisně se však tvary konjunktivu ve 3. os. jedn. čísla liší tím, že mají lomené znaménko a u 1. třídy kromě toho ještě koncové **-t**:

Jednoduché perfektum	Konjunktiv imperfekta	Jednoduché perfektum	Konjunktiv imperfekta
il trouva il finit	qu' 'il trouva t qu' 'il finit	il courr u t il vint	qu' 'il courr ût qu' 'il vint

Koncovky konjunktivu imperfekta:

-asse	-assions	-isse	-issions	-usse	-ussions
-asses	-assiez	-isses	-issiez	-usses	-ussiez
-ât	-assent	-ît	-issent	-ût	-ussent

trouver

que je trouv asse	que nous trouv assions
que tu trouv asses	que vous trouv assiez
qu' 'il trouv ât	qu' 'ils trouv assent

Obdobně: **que je finisse**, **que je courrusse** aid.

venir (obdobně **tenir**)

que je vin sse [vé:s]	que nous vin ssions [vé:sjô]
que tu vin sses [vé:s]	que vous vin ssiez [vé:sjé]
qu' 'il vint [vê]	qu' 'ils vin ssent [vé:s]

Pozn. 1. S výjimkou 3. os. jedn. čísla jsou koncovky konjunktivu imperf. stejné jako koncovky konjunktivu přítomného, před nimiž je vložena skupina **-ass-**, **-iss-** nebo **-uss-**, popř. **-ss-**. U 2. tř. pravidelných sloves jsou ve všech osobách mimo 3. jednol. čísla tvary obou konjunktiv totožné.

2. Prakticky se nejčastěji setkáváme s 3. os., ostatní tvary jsou i v literárních dílech poměrně vzácné, zvláště u sloves 1. třídy, kde bývají považovány za nelibozvучné.

3. Užívání konjunktivu viz 269, 270.

Je crois qu'on m'aurait averti à temps. *Myslím, že by mě byli včas upozornili.*

2. pravděpodobnost nebo pochybnost v minulosti:

Jeanne aurait quitté Paris pour Lyon. *Jana prý odjela z Paříže do Lyonu.*

Il y aurait eu un accident sur cette route. *Prý se na této silnici stala nějaká nehoda. (Prý ... došlo k nehodě.)*

Moi, j'aurais écrit cela? *Já že jsem to napsal? (... že bych to byl napsal?)*

- Pozn. 1. V kníž. stylu se minulé podmiň. způsob nahrazuje někdy konjunktivem plusquamperfekta: *Qui l'ait cru ? Kdo by si to byl pomyslíl? Qui l'ait dit ? Kdo by to byl řekl?*
2. U způsobových sloves (devoir, pouvoir, savoir, vouloir) odpovídá často minulé podmiň. způsob českému minulému času (vyjadřuje nespěnění): *Vous auriez dû y aller. Měl jste tam jít. Elle aurait pu vous attendre. Mohla na vás počkat.*
3. Podmiňková souvětí viz 442; časová soustřednost viz 271.

KONJUNKTIV

Konjunktiv je slovesný způsob užíváný převážně v určitých typech vedlejších vět; tj. v rámci souvětí. Ve větách jednoduchých je jeho užití méně časté.

269 KONJUNKTIV VE VĚTĚ JEDNODUCHÉ

Nahrazuje hlavně neexistující tvary rozkazovacího způsobu 3. osoby;

vyjadřuje tak

1. rozkaz, zákaz, výzvu, přání:

Que tout le monde soit prêt!

Ať jsou všichni připraveni!

Qu'on nous suive!

Ať jdou za námi!

Qu'il me soit permis de rappeler les événements.

Budíž mi dovoleno připomenout ony události.

Pourvu qu'il ne pleuve pas!

Jen aby nepršelo!

2. zvolání s citovým zaujetím (rozhořčení nebo údiv):

Moi que je fasse tout cela ce soir!

Já že bych měl tohle všechno dnes večer udělat!

Qu'il ait changé d'avis depuis hier?

Že by si to byl od večerejška rozmyslel? (Že by byl ... změnil názor?)

Pozn. 1. Jednoduchá věta s konjunktivem je zásadně uvozena částicí **que** nebo **pourvu que**. Vyjímku jsou tvary některých sloves (jak *être, pouvoir, savoir, devoir*) většinou v ustálených spojeních a několik dalších obrát. Konjunktiv zde vyjadřuje:

- a) přání, např.: *Puisse-t-il y aller! Kéž by tam šel! Puissez-vous réussir! Kéž by se vám to podařilo!* — Slovesa *pouvoir* se zde užívá ve všech osobách a s inverzí podmět. týká se pečlivého projevu.

b) zvolání, např.: *Vive la République! Ať žije republika! Vive la liberté! Ať žije svoboda!*

c) předpoklad, např.: *Soit un rectangle ABCD. Je dan obdélník ABCD. Soit a égal à 0 (zéro). Budíž a rovno nule. (V matematice.)*

d) podmítku (vyjádřenou konjunktivem plusquamperfekta v kníž. stylu), např.:

Il est sûrement compris. Byl by jistě porozuměl!

e) přípustku (konj. imperfekta sloves *être* a *devoir* v kníž. stylu), např.: *Fût-il tout seul, j'aurais été satisfait. Dát-elle s'en repentir plus tard. Byl toho měla později litovat.*

2. Některé ustálené obraty s konjunktivem: *soit !* [sval] *budíž! ne fût-ce que pour un moment* *byť i jen na chvíli; ne fût-ce que très lentement* *byť i velmi pomalu; entre nous* *soit dit entre nous* *řeceno; coûte que coûte* *(vaille que vaille) stůj co stůj (za každou cenu); passe pour cette fois* *pro tentokrát* *budíž; comprenez qui pourra* *at to pochopí, kdo může; grand bien vous fasse !* *at slouží (ke zdati) / adviénne que pourra* *at se stane cokoli; sauve qui peut* *zachraň se, kdo může; à Dieu ne plaise* *nedej Bůh; ne vous en déplaise* *s promiňtěm; (autant) que je sache* *pokud vim.*

270 KONJUNKTIV VE VĚTÁCH VEDLEJŠÍCH

Plní v podstatě tři funkce:

Především jej ve větě vedlejší vyžadují

- a) některá slovesa, popř. podstatná nebo přídavná jména stojící ve větě řídicí;

b) některé spojky a spojková sousloví uvádějící větu vedlejší.

Za druhé slouží konjunktiv ve vedlejší větě k odlišení významu od oznamovacího způsobu.

Za třetí je konjunktiv pouhou stylistickou variantou oznamovacího nebo podmíňovacího způsobu, popř. slouží k vyjádření jemného významového odstínu.

1. Konjunktiv závislý na obsahu věty řídicí nebo na spojce ve větě vedlejší se vyskytuje:

- a) ve vedlejších větách podmíňných a předmětných

(1) po slovesech a výrazech vyjadřujících vůli:

Il est nécessaire que nous venions. Je nutné, abychom přišli.

(2) po slovesech a výrazech vyjadřujících cit:

Je suis heureux que vous le disiez. *Jsem rád, že to říkáte.*

(3) po slovesech a výrazech vyjadřujících pochybnost:

Je doute qu'on puisse le faire. *Pochybuji, že je možné to udělat.***Pozn.** Podrobný výklad o užití konjunktivu ve větách podmětných a předmětných viz 433 n.

• b) ve vedlejších větách příslovočných uvozených některými spojkami a spojkovými souslovími:

(1) **Lisez cela avant qu'elle soit de retour.** *Přečtěte si to, než se vrátí.*(2) **Ce n'est pas qu'il soit sot, mais il ne travaille pas assez.** *Ne že by byl hloupý, ale dost se neučí. (... dost nepracuje.)*(3) **Je vous le dis pour que vous le sachiez.** *Říkám vám to, abyste to věděl(a).*(4) **Parlez de façon qu'on vous comprenne.** *Mluvte tak, aby vám bylo rozumět.*(5) **A supposer que vous veniez tout seul, téléphonez-moi d'abord.** *V případě, že byste přišel (zcela) sám, nejdříve mi zatelefonojte.*(6) **Nous sortirons bien qu'il fasse mauvais temps.** *Půjdeme ven, přesto že je ošklivo.*(7) **Il est parti sans qu'on s'en soit aperçu.** *Odšel, aniž si toho někdo všiml.***Pozn.** Užití konjunktivu ve vedl. větách příslovočných viz 437 n.

2. Konjunktiv slouží ve vedlejší větě k odlišení významu (jako protiklad způsobu oznamovacích):

Il dit qu'on vient le voir chaque semaine. *Říká, že ho každý týden někdo navštěvuje.***Il dit qu'on vienne le voir chaque semaine.** *Říká, aby ho každý týden někdo navštívil.***Elle entend que nous en parlons.** *Slyší, že o tom mluvíme.***Elle entend que nous en parlions.** *Vyžaduje, abychom o tom mluvíli.***Je suis d'avis qu'ils font ce qu'il faut.***Jsem toho názoru, že dělají, co je třeba.***Je suis d'avis qu'ils fassent ce qu'il faut.** *Jsem toho názoru, aby dělali (že by měli dělat), co je třeba.***Je suppose que vous voulez terminer ce travail cette semaine même.** *Předpokládám (mám za to), že chcete dokončit tuhle práci ještě tento týden.***Supposons que vous vouliez terminer ce travail cette semaine.** *Předpokládejme, že byste chtěl dokončit tuhle práci tento týden.***Il prononce de telle manière que tout le monde le comprend.** *Vyslovuje tak, že mu všichni rozumějí.***Il prononce de (telle) manière que tout le monde le comprenne.** *Vyslovuje tak, aby mu všichni rozuměli.***Le taxi roule lentement de sorte que nous pouvions voir certains monuments.** *Taxík jede pomalu, takže můžeme vidět některé památky.***Il roule lentement de sorte que nous puissions voir certains monuments.** *Jede pomalu, tak abychom mohli vidět některé památky.*3. Konjunktiv jako pouhá stylistická varianta oznamovacího nebo podmiňovacího způsobu vyjadřuje popřípadě jemný významový odstín: **Il semble que l'occasion est (soit) favorable.** *Zdá se, že to je (že by to mohla být) vhodná příležitost.***Je me réjouis de ce que vous venez (veniez) avec moi.** *Mám radost, že jdete se mnou.***Je comprends qu'il ne viendra pas.** *Chápu, že nepřijde.***Je comprends qu'il ne vienne pas.** *Chápu, že (proč) nepřijde.***Je ne dis pas que c'est faux.** *Neríkám, že to je nesprávné.***Je ne dis pas que ce soit faux.** *Neríkám, že by to (snad) bylo nesprávné.*

Croyez-vous que nous pouvons réus- *Myslíte, že se nám to může podařit?*
sir?

Croyez-vous que nous puissions réus- *Myslíte, že by se nám to mohlo po-*
sir? *dati?*

Que c'est vrai, *c'est sûr.* *Že je to pravda, to je jisté.*
Que ce soit vrai,

(Pour) autant que je m'en souviens *Pokud si vzpomínám, má přijít dnes*
(souvienné), il doit venir ce soir. *nečer.*

Tout malin qu'il est (soit), il s'est *Třebaže je tak mazaný, zmyšlil se,*
trompé. *(Při vši své mazanosti...)*

Pozn. Podrobnější výklad viz 437 n.

4. K uvedeným typům vedlejších vět řadíme též věty vztahné (uvo-
 zené vztahnými zájmeny)

• a) vyjadřující zamýšlený cíl:

Essayons de trouver un spécialiste *Pokusme se sehnat nějakého od-*
qui pourrait (puisse) nous aider. *borníka, který by nám mohl pomoci.*

Srovnajme souvislost: *podst. jméno blíže určené + oznam. způsob × podst.*
jméno s neurč. členem + konjunktiv, např.:

Montrez-moi l'ouvrier qui sait le *Ukažte mi toho dělníka, který to*
faire. *umí. (Víš se, o koho jde.)*

Montrez-moi un ouvrier qui sache *Ukažte mi nějakého dělníka, který*
le faire (popř. qui saurait le faire). *by to uměl. (Není v dané situaci*
znám.)

• b) závislé na spojení podstatného jména s přídavným jménem ve 3. stup-
 ni nebo s výrazy **le premier, le dernier, le seul, l'unique** (vyjadřujícími
 rovněž jedinečností):

Voilà le plus grand hôtel qu'on *Tady je největší hotel, který byl*
a construit dans ce pays. (... qu'on *postaven v této zemi.*
ait construit...)

Pozn. 1. Oznam. způsob zdůrazňuje skutečnost.

2. Podrobněji o vztahných větách viz 427.

171 SOUSLEDNOST ČASOVÁ

1. Souslednost časová v oznamovacím způsobu

Užívání času ve vedlejších větách, zejména ve větách obsahových, v ne-
 přímé a polopřímé řeči a v nepřímé otázce (viz 433, 435, 450n), se řídí
 ve francouzštině jinými pravidly, než tomu je v češtině.

Rozdíl se projevuje zvláště tehdy, když je sloveso řídicí věty v některém
 minulém čase; časové vztahy obou vět se v tomto případě vyjadřují
 takto:

• a) současnost s dějem věty řídicí vyjadřuje ve vedlejší větě imper-
 fektum:

Paul m'a dit qu'il apprendrait le fran- *Pavel mi řekl, že se učí francouzsky.*
çais.

• b) předčasnost vzhledem k ději věty řídicí vyjadřuje ve vedlejší větě
 předminulý čas:

Paul m'a dit qu'il avait appris le *Pavel mi řekl, že se učil (naučil)*
français. *francouzsky.*

• c) následnost vzhledem k ději věty řídicí vyjadřuje podmíňovací
 způsob přítomný (jakožto „budoucí čas minulostí“):

Paul m'a dit qu'il apprendrait le *Pavel mi řekl, že se bude učit fran-*
français. *couzsky.*

Následný děj mající skončit před jiným následným dějem se
 vyjadřuje tvarem minulého podmíňovacího způsobu:

Paul m'a dit qu'il apprendrait l'an- *Pavel mi řekl, že se bude učít*
glais quand il aurait appris le fran- *anglicky, až se naučí francouzsky.*
çais.

Je-li sloveso řídicí věty v přítomném nebo budoucím čase, v přítomném
 podmíňovacím způsobu nebo v rozkazovacím způsobu, užívá se ve fran-
 couzštině ve vedlejší větě zhruba obdobných časů a způsobů jako v češtině.

Paul dit (dira, dirait) qu'il apprend *Pavel říká (řekne, by řekl), že se*
le français. *učí francouzsky.*

Dites-lui que vous apprenez cette *Řekněte mu, že se učíte tomuto*
langue. *jazyku.*